

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Colecția HI-RATIO

Editura NEUMA
Strada Libertății, nr. 188
Apahida, Județul Cluj

Editor: Andrea H. Hedeș
Coperta și DTP: Gelu Iordache

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Burtan, Florin

Răni călătore: proză scurtă / Florin Burtan.

- Apahida: Neuma, 2019

ISBN 978-606-8975-30-6

821.135.1

FLORIN BURTAN

Răni călătore

PROZĂ SCURTĂ

Editura
NEUMA

CUPRINS

1. Moartea fântânii / **5**
  2. Căderea din cântec / **10**
  3. Privighetoarea / **13**
  4. Prin poarta închisă trece doar vântul / **22**
  5. Răni călătoare / **30**
  6. Frumoasa telefonistă / **48**
  7. Maruse / **56**
  8. Fuga din copilărie / **63**
  9. Când Dumnezeu și-a întors fața de la oameni / **70**
  10. Până la capătul lumii / **80**
  11. Floarea de pelin / **88**
  12. Drumuri în noapte / **95**
  13. Vorbe de viață / **102**
  14. Satul de țărână / **108**
  15. O simplă poveste / **140**
- Notă bibliografică / **145**

Carte apărută cu sprijinul medicului
George Nicolae - NICOMED Alexandria.

Moartea fântânii

O știam acolo, la Răscrucea Mare. Ochi de cer deschis în miezul pământului. Întocmită demult, când ai noștri au coborât dinspre Troian, așezându-se aici, la loc larg și roditor.

Fântână binecuvântată, să potolească setea, să țină satul în putere și-n primeneală. Fântâna lui Dedu – așa am apucat-o și așa i se spune.

Cine o fi fost Dedu-ăsta, nu am știință, vorbele de început și-au pierdut culoarea, oamenii au uitat.

Fântână pricopsită, ce mai, cum nu există alta prin împrejurimi!

La zile mari, aici, în pragul ei, se ținea hora. Horă renumită, cu lăutari vestiți, tocmiți de pe iarnă, să nu ni-i ia alții. Veneau flăcăi de peste tot, călări sau în șarete, cu călcâiul pe joc, cu ochii după mândrele noastre, dar nu prea se lega, că iute alde Sandalache și Portofel sfârâiau ciomagul.

De Bobotează și Lăsata-secului, tot aici ne făceam veacul, adunați ciucure, cu vadra de vin la picior, cu gura pe sporovăială, rezemați de cântecele aduse-ndărăt de Feliandru, cu arcușul lui, și de Târta, cu clanareta.

Aprindeam focuri, satul întreg luneca în tărâm de sărbătoare și de viață blajină.

Jucam *ciuciumișu*, *troienița*, spuneam snoave, pupam fetele pe furiș, ne veseleam până se iveau zorile.

Fântână renumită, ce mai, adâncă-adâncă, cu apă limpede și bună!

Acuma, numai moș Ciucă se mai ține cu sufletul de ea.

De când a fost captată sumedenia de izvoare din coasta crângului, și fiecare ne-am tras apă în ogradă, ne-am dezbarat să-i clătinăm somnul înstelat și să-i bem răcoarea.

Parcă-l văd, cam prin martie, când dă-n bobote mâțișorii sălciilor, cum se canonește să-i pună ciutură nouă. Ciutură din lemn de frasin, nici grea, nici ușoară, lemn fiert la flacăra potolită, să fie lin, să sune a vioară, să simți gustul de rouă al apei. Să aibă și bieții creștini călători unde să-și potolească setea, da moșul cu vorba.

Zăgazurile s-au rupt într-o noapte, ploaia nu mai conținea de o săptămână.

Ne-a luat pe nepregătite.

Casele din vale au fost făcute vraște. Garduri, fânare, orătării înecate, butoaie, tot ce fuseseră acareturi se duceau odată cu zăporul, risipindu-se dincolo de izlaz, la loc larg și, de acolo, cine știe unde.

Treziți din somn, buimaci, la lumina felinarelor, încropeam diguri, desfăceam șanțurile, să îndepărtăm prăpădul. Și, de sus, Doamne, cum mai turna – maluri de apă, rece și involburată, și întunericul care nu se mai sfârșea!

La boarea sleită a dimineții, ne-am perindat pe ulițe, să vedem prăpădul. Norii se rupseseră într-o margine a cerului vânăt. O firimitură de soare se zbătea în valurile noroioase.

Ne uitam la ai din vale cum își cărau ce le mai rămăseseră din agoniseală. Cătrăniți, îndurerați, oboșiți, cu fețele supte.

La Răscrucea Mare – fântâna lui Dedu. Lângă ea – moș Ciucă, desculț, cu lopata în mână, se străduia să îndeparteze apa măloasă.

Ne-am oprit la câțiva pași de el, pâcâind din țigările umede, cu mirarea pe chip.

- Ce dracu' faci, moșule, ce te-apucă?!

A mijit ochii la noi, îndepărtând ceața cu brațele.

- Mă, neică, era să se înece, ar fi fost mare păcat! Cine a mai pomenit fântână înecată? Bine că nu mă brodii beteag, e și ea suflet, sufletul pământului, nu trebuie oropsită, îți aduce secetă și boleşnițe, păi nu?! și continua să lipăie în jurul buduroiului, înălțând un colac de apărare... Uite, zice, cum se înghesuie apa plină de mortăciuni să-i treacă peste ghizduri!

Fântâna asta alină și vindecă, a continuat el. În urmă cu mulți ani, un om venea de la târg, de peste Olt, cu căruța cu cai, iar de căruță, legată o închipuire de mânz: bubos, îl bâzâiau muștele, vai de sufletul lui! A adăstat la fântână, a umplut jgheabul, potolind setea animalelor oboșite de drum, sleite de vipia soarelui. Mânzuțelul, cu botul lui cald, se înghesuia, sorbea, fornăia, necheza, bucuros... Avea de străbătut drum lung, omul era străin de locurile noastre. Să fi fost, credeam noi, de dincolo de Troian, poate de la Dulceni, că numai pe-acolo se mai țin cai țintați, cu picioare ca lujerul, cai de șaretă sau de docar, de mers la nunți și la sindrofii... În fine, cum se tot scurgeau ei printre lanurile de grâu dat în pârg, pe sub văzduhul zdrențuit de cântecul prigoariilor, mânzuțelul a început,

încetișor-încetișor, să se vindece. Picinginile alea sau ce-or fi fost ele, se decojeau și cădeau de pe trupul lui firav. Până acasă, a devenit așa cum l-a fătat mă-sa: curat, cu pielea lucioasă, catifelată. O mândrețe de mână.

- Așa putere are fântâna noastră, moșule?! se minună Portofel.

- Are, are, nu încape nicio discuție! Pentru că, lângă ea, după cum vedeți, e sfânta troiță. A ctitorit-o un creștin, căruia i se prăpădiseră trei feciori, la Plevna. El a ales locul, aici, la doi pași de izvor. A ridicând-o, în lumina soarelui și a stelelor, înamintirea fiilor. L-a chemat chiar și pe protopop, să o sfințească. Poate n-ați luat aminte, nu v-ați dat seama: pe pereți sunt pictați trei gineri și trei mirese, purtând aripi. Ei - negre, ele - albe. Se zice că, în noaptea de Sânziene, dinspre troiță răzbate freamăt de aripi pregătindu-și zborul. Nu zboară departe, dau ocol fântânii, să fie martori când i se premenesc izvoarele, pentru că numai în noaptea asta magia cuprinde toate ființele și toate lucrurile. De aceea, cât voi mai avea zile, fântâna nu trebuie lăsată să moară.

- Hai, gata, hai acasă, d-acilea, nu te mai trudi! I-am îndemnat noi.

- Unde, mă, care casă? Pe a mea au luat-o puhoaietele, a izbucnit moșul, și tot da ocol fântânii, parcă voia să o ia în brațe, dar nu știa cum s-o apuce. Asta e casa mea, casă, fraților, cu temelie de cer!... Când n-oi mai fi eu, să aveți grijă de ea.

Vorbele de pe urmă ne-au năucit, nu ne dumiream din ce gânduri înfloriseră.

Ne-am îndepărtat prin pânda de apă de pe drum.

L-am privit încă o dată și, în acele clipe, moșul părea o pasăre albă, cu aripi mari, desfăcute larg, dar, parcă nu erau aripi, ci cumpănă de fântână, subțire și străvezie.

Urmele puhoaielor au dispărut demult.

Cei din vale și-au întocmit case la loc înalt și ferit.

Fântâna e tot acolo, la Răscrucea Mare. Acum, fără ciutură și fără lumânare – fântână părăsită.

Din adâncul ei nemișcat se uită la noi chipul de fum al lui moș Ciucă, ăl de bătuse suta de ani când s-a mutat pe Dealul Lacrimilor, cu uneltele și sculele de trebuință, în mână. Poate, cine știe, în cerul de dincolo, e nevoie de ocrotit și vindecat o fântână.

Căderea din cântec

Casa se înălța văzând cu ochii. Casă pricopsită. Cu etaj, cu odăi multe, cu ferestre largi, să încapă în ea tot soarele.

Trudiseră, amândoi, vreo zece ani, pe meleaguri străine. Dormiseră și mâncaseră pe apucate, hotărâți să pună ban peste ban, să-și împlinescă visul.

Meșterii se-ndemnau să iasă treaba bună, să-și merite câștigul. Erau foarte pricepuți, mergeai la sigur cu ei, materiale din belșug să ai, nu te durea capul.

Îi adusesse Oniță tocmai de la Suraia, de peste deal, dinspre Dunăre. O noapte întregă s-a tocmit cu ei, golind damigeana, tot pe-a lor o țineau, n-au scăzut din preț. În zori, le-a pus arvuna pe masă și, a doua zi, s-a trezit cu ei pe bătătură.

Mai întâi, au făcut convenitele măsurători pe pământul curat și stropit cu apă, să nu răbufnească praful. Apoi, au întins sforile și au bătut țarușii.

- Oniță, cată un copil pe-acilea, adu-l, să împlinim obiceiul străvechi, a zis unul dintre meșteri, spălând gura cazmalei cu un mănunchi de iarbă proaspătă și curată.

L-au găsit, în drum, pe ăl mic al lui Vidăraș. Sta pe marginea șanțului, își cioplea vioară din cocean de porumb.

I-a pus un leu în palmă, l-a împins ușurel în ogradă.

Meșterii s-au închinat îndelung, l-au îndemnat să înfigă unealta.

„Să fie cu noroc și să țină trei vieți de om!” au murmurat ei, și Oniță i-a mai dat un leu ălui mic, i-a făcut semn să-și vadă de joacă.

Către toamnă, au ajuns la acoperiș.

Fluierau ușurel printre căpriorii mirosind a pădure și a văzduh tânăr.

- Mă, Oniță, se auzea strigat de sus, îți cerurăm o căciulă de bani, dar merită, zău! Casă ca asta, numai pe la munte am făcut, e lumea bogată acolo, au puzderie de oi, dar și tu ai dat lovitura. Te cred, meriți, că prea te-ai canonit printre străini!

Cel mai tânăr dintre meșteri, cam de-un leat cu Oniță, cățărat pe coamă, zicea un cântec de flăcău ce-și așteaptă mândra la fântâna din luncă. Vorbele de demult se legau ca mărgelile pe ață, înconjurau casa, îi înfloreau temelia.

Lina, nevasta lu Oniță, se aținea după cântec cu sufletul ei de-altădată, când, ocrotită de întunericul nopții, se rupea din somn și ieșea în drum, unde era așteptată și dorită de amoroșul ei. Coborau în vale, la fântână, și el, meșterul acesta tânăr, o zidea în șoapte și-n iarba deasă și îngăduitoare, păziți de lună și de liniștea caldă a pământului.

În clipa de zăpăceală învolburată, când Oniță a furat-o de la nunta unei surate, Lina a deslușit cum avea fântână din luncă și-a supt izvoarele, rămânând, pentru totdeauna, uscată și străină. Cu vremea, femeia a uitat vraja tinereții, lăsându-se rânduie de viață, urcând și coborând zodiile, dimpreună cu Oniță al ei.

Acu, n-are ochi decât pentru veselia, doar de ea înțeleasă, a meșterului tânăr. Cată la el când Oniță nu e prin preajmă.

Orbit de lumina soarelui sau de amintirile de odinioară, cântecul s-a rostogolit și bufnitura a răsunat sec lângă zidul proaspăt vărut.

Când s-au adunat în jurul lui, meșterul zâmbea și se ținea cu gura de vorbele ademenitoare de mai înainte.

L-au rezezat de perete.

Starostele a început să-i mângâie fruntea asudată.

Un firicel de sânge îi înflorește gura frumoasă.

În amurg, a tăcut de tot.

Peste trei zile, au terminat lucrul.

Au dat jos bradul pe de acoperiș.

I-au aninat o panglică neagră în vârful.

L-au înfipt în locul unde meșterul cu aripi de cântec îmbrățișase țărâna.

Sub streșina nouă, starostele, cu mâna sa dibace, i-a încrustat numele, împodobind literele cu flori de crin și păsări zburând...

Privighetoarea

Doar ei doi mai rămăseseră în compartiment. Ceilalți pasageri, coborâseră în sumedenia de gări înșirate de-a lungul căii ferate. Și trenul ăsta, abia se târâște prin nămeții de aer scorjit ai câmpiei nesfârșite, o să-i prindă noaptea pe drum!

Scăpaseră de armată.

Erau nerăbdători să ajungă acasă, la cei dragi.

Armată nenorocită, erau scoși mai mult la munci, decât puși să se instruiască! Prin Bărăgan, la cules porumb, la adunat sfecla de pe câmp, la corvoadă, cum se spune. Viață amărâtă. Alți camarazi, au dus-o și mai greu, pe Transfăgărășan, muncă de ocaș, unii au și pierit, pe-acolo.

Din tot plutonul lor, doar Valică era însurat. Vai de sufletul lui, n-a putut să mai aștepte, parcă i-o fura careva pe Ioana! Hai, mă, leatule, îl încolțeau camarazii, arată-ne și nouă poza ăleia, să vedem și noi pentru cine suferi și te ofilești! Dacă nu vrei, te tăiem de la porția de țigări, o să fumezi numai mătase de porumb! Ne mai având scăpare, Valică scotocea în valiză și le flutura sub ochi chipul Ioanei. Camarazii se holbau și minunau, fluierau admirativ, își

dădeau coate, chicoteau, afurisiții! Ioana era subțirică, cu un păr lung și roindu-i pe umeri și pe piept. Ochi mari și uimiți, de adolescentă întârziată, fermecată de freamătul însoțit al vieții. Era nespuse de frumoasă. De lemn să fii, și tot simți cum îți înfrunzește sufletul, cum brațele ți-o iau razna, gata să-i zidească trupul ademenitor în mângâieri tandre și nesfârșite!

- Mă, Valică, se stropșea hahalera de Achim, cum de-ai avut, mă, curaj să-ți pui pirostriile pe cap, când știai că trebuie să pleci la oaste? Mare curaj, camarade, să lași mândrețe de zeități singură-singurică, cu dorul în prag! Da, ce zic eu, poate nu e chiar așa, și-o fi găsit și ea un creștin, pe-acolo, prin sat, să-i îndulcească amarul, vorba aceea: ochii care nu se văd, se uită!

- Ești un tâmpit, se răstăea Valică, apucându-l de piept pe Achim. Ioana nu e din alea, îi cunosc bine mersul, ne știm de la cînșpe ani, am fost colegi de clasă... Hai, pocniți-mă cu o țigară! Scoateți și sticla aia, să mă răcoresc, lua-v-ar dracu'!

Într-un târziu, forfota încetează.

Din când în când, dinspre hol, răzbat pașii înceteți ai plantonului.

Valică se bagă și el sub pătură.

„Și Achim-ăsta, își zise, cu tâmpeniile lui! Mare șmecher, băiat de cartier, din Berceni. Se umflă mereu în pene, fumează numai țigări poleite aduse de pe Lipsca de niște veri de-ai săi. Era s-o pățească. Cazarma noastră se află în Cotroceni, peste drum de vestita Apaca. Ai mai versați, săreau gardul, în plină noapte, ațineau calea cioporului de fetișcane ieșite din schimbul doi. Intrau în vorbă cu ele, se împrieteneau repede-repejor, că, ai dracului de vagabonți, erau tare pricepuți la vorbe

ademenitoare. De, fete simple, de la țară, venite de prin împrejurimi, să se căpătuiască, să-și facă rostul și casa lor.”

Într-o bună zi, ne trezim la poartă cu una din fetele-alea, despre care ne tot povesteau camarazii. Zicea ea, gata să dea în plâns: vreau să vorbesc cu don' comandant. Nu plec de aici până nu vorbesc cu dumnealui!

L-au anunțat pe don' maior Cerbu. A venit cam după un sfert de oră, era la popotă, servea masa.”

- Da, domnișoară, ce s-a întâmplat?

- Nu prea știu cum să vă spun, ca să mă înțelegeți: am rămas fără ciclu.

- Fără ce? s-a încruntat don' maior.

- Fără ciclu, așa cum am zis.

- Domnișoară, noi suntem unitate militară, avem și ciclu unu, și ciclu doi. Alege pe care-l vrei, du-te de unde-ai venit, o ironiză don' maior, fără ca fata să sesizeze. Când și cine ți l-a furat? Bănuiești pe vreunul dintre băieții mei? Întrebă, devenind din ce în ce mai încruntat.

- Îl cheamă Achim T. Alexandru, face armata aici, e sergent... Mi-a promis că bagă acte. După ce trece în civilie, ne mutăm, la el, în Berceni. Așa a tot zis, dar, de o lună jumătate, nu mă mai caută.

- Ești virgină?

- Nu, nu mai sunt demult! răspunse prostuța.

- Măi, copilă, își îmbună glasul don' maior, acu, ce să-ți facem, trebuia să te gândești bine dinainte de a fi rămas cu ochii în soare!... Vocea îi redeveni tăioasă: aduceți-l imediat pe „cuceritorul de inimi!” Executarea!

Plecă după el, în pas alergător, camaradul Ferdinică, furierul companiei. S-a grăbit degeaba, nu l-a găsit. Nici în dormitor, nici prin magazia de alimente din care, profitând de nebăgarea de seamă a plutonierului Orășanu,